

Kommunstyrelsen

2024-06-11

Dnr BOU 2024-245
Dnr BIN 2024-245
Dnr AN 2024-151
Dnr KS 2024-372Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över - Remiss - Skolor mot brott (SOU 2024:17)

Ärende

Linköpings kommun har av Utbildningsdepartementet inbjudits att lämna synpunkter på förslag och bedömningar i delbetänkandet Skolor mot brott (SOU 2024:17).

Sammantagen bedömning

Linköpings kommun delar bedömningen att förskolor, skolor och fritidshem behöver bedriva ett aktivt säkerhetsarbete för att skydda barn, elever och personal mot olika former av brott. Förskolor, skolor och fritidshem behöver också ge sitt bidrag till samhällets arbete med att förebygga och motverka brott. Linköpings kommun ser fördelar med att tydliggöra ansvaret för att förhindra brott och öka trygghet i skolverksamheten på huvudmannanivå och för skolans ledning.

Vidare ser kommunen positivt på förslaget att ge myndigheter i uppdrag att ta fram stödmaterial och vägledningar som beskriver hur förskolor, skolor och fritidshem på ett effektivt sätt kan genomföra det kunskapsbaserade brottsförebyggande arbetet samt vägledning för skolors arbete för att säkerställa en beredskap att hantera allvarliga våldssituationer.

Linköpings kommun vill samtidigt understryka att det fortsatt är inom kommunens ordinarie hälsofrämjande och förebyggande arbete som det primära arbetet med att förhindra våldsdåd inom skolan behöver ske. Kommunens lokala förebyggande arbetet för att utveckla rutiner och samverkan mellan skolan, socialtjänsten, sjukvården och Polisen blir då viktigt. Linköpings kommun vill även problematisera förslagen rörande genomsökning av väskor och polisanmälan som huvudregel.

En övergripande synpunkt är dock att den ekonomiska tilldelningen i form av statlig finansiering är låg i förhållande till att skola/förskola får rejält ökat ansvar.

Linköpings kommun lämnar synpunkter på utredningens förslag enligt nedan:

16.2 Det finns behov av ett nytt kapitel i skollagen

Utredningens förslag: Ett nytt 5 a kapitel införs i skollagen (2010:800) som innebär att skolväsendet ska arbeta brottsförebyggande genom att utföra vissa närmare beskrivna uppgifter samt ger skolväsendet både möjlighet och skyldighet att arbeta med vissa säkerhetsfrågor.

Linköpings kommuns yttrande:

Linköpings kommun tillstyrker utredningens förslag. Genom ett lagförslag tydliggörs att förskolor, skolor och fritidshem behöver bedriva ett aktivt säkerhetsarbete för att skydda barn, elever och personal mot olika former av brott.

16.3 Skolan ska bedriva ett kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete

Utredningens förslag: I skollagen (2010:800) införs bestämmelser som innebär att det på alla förskole- och skolenheter ska bedrivas ett kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete. Det betyder att alla förskole- och skolenheter ska göra en kartläggning av den brottslighet som förekommer i samband med verksamheten. Resultatet av kartläggningen ska analyseras och sammanställas i en lägesbild. Med lägesbilden som underlag ska ställning tas till behovet av åtgärder för att förebygga brott i anslutning till verksamheten 280 SOU 2024:17 Skolans ansvar för säkerhetsarbete och en åtgärdsplan upprättas. Minst en gång om året ska lägesbilden uppdateras och åtgärdsplanen följas upp. Arbetet ska i den utsträckning som det är lämpligt integreras med annat liknande arbete som förskolorna, skolorna och fritidshemmen är skyldiga att utföra. Huvudmannen ansvarar för att arbetet blir utfört.

Linköpings kommuns yttrande:

Linköpings kommun tillstyrker utredningens förslag. Det förutsätter dock att lägesbilden behöver följas upp centralt och kommunen/huvudmannen behöver följa upp, sammanställa och hantera den enskilda skolans säkerhetsinventering. Det kan kräva en central organisation och budget. Enligt Linköpings egna beräkningar skulle ersättningen enligt utredningen hamna på drygt 1 miljon kronor för lägesbilder av samtliga skolverksamheter, kommunala som enskilda. Den centrala uppföljningen på huvudmannanivå behöver bedömas ekonomiskt.

16.4.1 Det ska bedrivas ett arbete för att säkerställa en beredskap att hantera allvarliga våldssituationer

Utredningens förslag: I skollagen (2010:800) införs en bestämmelse som reglerar huvudmannens ansvar att se till att det på förskole- eller skolenheten bedrivs ett löpande arbete för att säkerställa en beredskap att hantera allvarliga våldssituationer.

16.4.2 Det ska finnas en beredskapsplan som anger de åtgärder som ska vidtas vid en våldssituation

Utredningens förslag: I skollagen (2010:800) införs en bestämmelse som ålägger huvudmannen att se till att det vid förskole- eller skolenheten finns en beredskapsplan för allvarliga våldssituationer.

Linköpings kommuns yttrande:

Linköpings kommun tillstyrker utredningens förslag. Det förutsätter dock att den behöver följas upp centralt och kommunen/huvudmannen behöver

följa upp den enskilda skolans beredningsplan. Det kan kräva en central organisation och budget. Enligt Linköpings egna beräkningar skulle ersättningen enligt utredningen hamna på drygt 600 000 kronor för beredningsplaner av samtliga skolverksamheter, kommunala som enskilda. Den centrala uppföljningen på huvudmannanivå behöver bedömas ekonomiskt.

16.5.1 Skolan ska se till att obehöriga inte ges fritt tillträde till verksamhetens område

Utredningens förslag: I skollagen (2010:800) införs en bestämmelse som ålägger huvudmannen att se till att det på förskole- eller skolenheten vidtas åtgärder för att obehöriga inte ska ges fritt tillträde till verksamhetens område under tid då verksamheten pågår.

Linköpings kommuns yttrande: Idag är det inte fritt tillträde till skolor. De kommunala skolorna avvisar obehöriga som befinner sig inom skolans område. Vid behov används polis för handräddning. Obehöriga är inte problemet, de brott som begås i skolan begås av skolans egna elever. Linköpings kommun delar utredningens bedömning att skalskydd och låsta dörrar torde vara påkallat och lämpligt i vissa fall, men inte i alla. För de allra minsta skolorna, kan en sådan lösning framstå som omotiverad och oproportionerligt kostsam.

16.6.1 Möjligheten ska benämnas undersökning av väskor och andra föremål och bör regleras i skollagen

Utredningens förslag: I skollagen (2010:800) införs bestämmelser som ger rektorn inom grundskolans högstadium, anpassade grundskolans högstadium, specialskolans högstadium, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan möjlighet att besluta om undersökning av väskor och andra föremål under vissa förutsättningar. Vidare anges att ändamålet med ett sådant beslut är att begränsa risken för allvarigare ordningsstörningar eller upprätthålla säkerheten i skolan.

16.6.7 Ansvarig beslutsfattare

Utredningens förslag: Rektorn för respektive skolenhet ska besluta om och ansvara för genomförandet av undersökning av väskor och andra föremål som elever har, eller har haft, med sig. Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta beslutet.

16.6.8 Särskilt utsedd personal ska utföra undersökning av väskor

Utredningens förslag: Undersökning av väskor och andra föremål som någon har, eller har haft, med sig ska, om det inte möter hinder, utföras av personal som särskilt har utsetts av rektorn för uppgiften. Utredningens bedömning: Det saknas behov av att lagstifta om att endast personer av samma kön som den vars väska ska undersökas ska få genomföra eller bevittna undersökningen.

16.6.9 Hur ska undersökning av väskor ske?

Utredningens bedömning: Rektorn ska kunna välja hur undersökning av väskor och andra föremål genomförs. Huvudmannen ansvarar för att undersökning av väskor och andra föremål inte sker på ett sätt som står i strid med objektivitetsprincipen i 1 kap. 9 § regeringsformen.

Linköpings kommuns yttrande:

Förslaget är enligt Linköpings kommun komplicerat. I förslaget till lagstiftning läggs mycket ansvar på skolans rektor, utan möjlighet att delegera beslutet. Att utredningen bedömer att förslaget inte medför kostnader som behöver finansieras bedömer inte Linköpings kommun som troligt. Att Statens skolverk ska ges i uppdrag att förbereda skolor på möjligheten att besluta om undersökning av väskor enligt utredningens förslag är dock positivt. Framförallt att säkerställa personalens kompetens och att ta fram stödmaterial för i vilka situationer och på vilket sätt undersökning av väskor får ske, så att elevers rättssäkerhet och integritet så långt det är möjligt värnas. Linköpings kommun skulle gärna se att möjligheten också omfattade andra skolformer eller årskurser än det lagda förslaget. Främst då vuxenutbildningen och grundskolans mellanstadium.

16.7 Skolan ges ett ansvar att polisanmäla vid misstanke om brott

Utredningens förslag: I skollagen (2010:800) införs en bestämmelse som reglerar skolans ansvar att polisanmäla vid misstanke om att en elev har begått ett brott.

16.7.1 Skolan ska anmäla till Polismyndigheten när en elev kan misstänkas för brott om inte övervägande skäl talar emot det

Utredningens förslag: Om en elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan, den kommunala vuxenutbildningen eller fritidshemmet kan misstänkas för att ha begått ett brott i samband med verksamheten ska rektorn anmäla händelsen till Polismyndigheten om inte övervägande skäl talar emot det.

Linköpings kommuns yttrande:

Linköpings kommun tillstyrker förslaget och tydliggörandet av när polisanmälan skall göras i skolverksamheten. Även detta förslag är dock komplicerat. Enligt utredningens förslag ansvarar rektorn enligt bestämmelsen för att en polisanmälan görs.

Precis som utredningen anger aktualiserar frågan om polisanmälningar komplicerade avvägningar. Även om uppgiften kan underlättas genom tydliga vägledningar och riktlinjer kommer rektor som beslutsfattare att behöva sätta sig in i bland annat straffrättsliga frågor kring inte minst unga lagöverträdare. Författningsförslagen till viss del kan upplevas som svåra att tillämpa av rektorer och annan berörd personal. Mot denna bakgrund kommer det sannolikt krävas en god samverkan och nära dialog mellan rektorer eller annan personal och Polismyndighetens medarbetare för att uppnå en rättssäker hantering av uppgiftslämnandet, vilket kommer ta tid i anspråk.

Enligt Linköpings egna beräkningar skulle ersättningen enligt utredningen hamna på strax under 500 000 kr för detta. Den centrala uppföljningen på huvudmannanivå behöver bedömas ekonomiskt.

För Linköpings kommun

Kristina Edlund
Kommunstyrelsens ordförande

Kopia till: Barn- och ungdomsnämnden, bildningsnämnden,
arbetsmarknadsnämnden